

Предложения за промени и допълнения в Устава на БАН

Това са примерни текстове - **добавките** са маркирани в **синьо**, **предложените да отпаднат** - **в червено**, **мотивировките** - в зелено.

Чл. 1. (2) Академичният състав на БАН се състои от членове на БАН, които са: академиците (**действителните членове**), член-кореспондентите (**дописните членове**), хабилитираните учени на основна работа в академията (**асоциираните членове**), чуждестранните членове и почетните членове на БАН.

Мотивировка: Термините "действителните и дописни" (членове) не фигурират в Закона за БАН и е уместно да се премахнат навсякъде в текста. Терминът "асоциирани членове" също отсъства в Закона и е напълно излишен в Устава, а същевременно може да се използва като "асоциирани членове на САЧК" за изявени български учени в чужбина, виж по-долу добавката към чл. 50.

Чл. 12. **Общността Събранието** на академиците (**действителните членове**), **и** член-кореспондентите (**дописните членове**) **и чуждестранните членове** на **формира** свои **събрания** и отделения.

Чл. 13. (2) Събранието на академиците **и член-кореспондентите** ръководи и провежда изборите за академици.

Нова (3): Академиците **и член-кореспондентите** участват в определяне на научната политика на БАН, **правят предложения** пред **ОС на БАН** за промени в **Устава на БАН** и други академични нормативни документи и могат да участват в **обсъждането** им на **съвместни заседания** с членовете на **Общото събрание на БАН**.

Чл. 14. (2) Членовете на Общото събрание се избират с тайно гласуване от общите събрания на учените в постоянните научни звена със следната представителност на всяко от тях: при научен състав на звеното: до 44 души включително - един член; от 45 до 74 души включително - двама; от 75 до 104 души - трима; от 105 до 134 – четирима; над 134 – петима.

Числовият научен състав се удостоверява със списък на членовете на Общото събрание на учените (ОСУ) в постоянното научно звено (ПНЗ), приложен към протокола от заседанието за избора. Тези документи се публикуват на сайта на ПНЗ и се изпращат на Мандатната комисия на ОС на БАН.

Мотивировка: Съгласно чл. 35 (1) и чл. 49 (1) научният състав на ПНЗ съвпада със състава на ОСУ на звеното. Актуалният брой членове на ОСУ към момента на избора естествено определя и базата за квотната представителност. С предлаганата добавка тази информация е публично достъпна и следователно проверима.

Досегашният текст не уточнява момента, в който се фиксира броят на членовете на научния състав на дадено ПНЗ, нито как се удостоверява този брой. Това е направено отчасти в **Чл. 8. ал. 2** от "Правила за работа на ОС на БАН": "**Общият брой на членовете на ОС се определя към момента на насрочване на избори за ново ОС от Председателя**

на БАН по реда на чл. 25 ал. 4 т. 8 от Устава на БАН в съответствие с нормите за представителност според чл. 14 ал. 2 от Устава и с **плановия научен състав** на постоянните научни звена в този момент."

Терминът "**планов**" научен състав не е дефиниран в Правилата и не съществува в Устава. На практика при последния избор на ОС на БАН броят на членовете на ОСУ е бил фиксиран на базата на броя учени от щатните разписания към 01.11.2019 г. т.е., цели **4 месеца преди** предписания в Правилата момент на насрочването на избора от председателя на БАН - 28.02.2020 (според разяснение на Мандатната комисия на 7-мото ОС на БАН).

Като резултат от подмяната на член от Устава с противоречива наредба от правилник, ПНЗ с Общо събрание на учените, никога не надвишавало **110** души от 2016 г. насам (съгласно публичните протоколи на всички заседания на ОСУ), и в състав от **89** души към момента на избора (2 юни 2020), има **5** представители в 8-то Общо събрание на БАН. Това става на базата на обявени **136** учени в (непублично) щатно разписание към 01.11.2019 г, подадено от дирекция, вече уличавана в миналото при вътрешен одит в предоставяне на недостоверни щатни разписания.

Чл. 14. (3) За членове на Общото събрание се избират хабилитирани учени на основна работа в БАН. Те могат да бъдат избрани за членове на ОС само преди навършване на 65г. възраст, а за академиците и член-кореспондентите – на 70г. възраст. **Дирекциите на постоянните научни звена не могат да бъдат представени в Общото събрание на БАН с повече от един член.**

Коментар: Директори и техни заместници формират значителна част от състава на ОС на БАН - в последните две събрания те са около **40%**. Присъствието на директорите в Общото събрание е явно смесване на изпълнителна и законодателна власт, колкото и условна да е аналогията със съответните държавни институции. Като членове на ОС директорите предлагат и избират членовете на Управителния съвет, включително научните секретари на направления и председателя на БАН. От своя страна УС, включващ научните секретари и председателя на БАН, избира директорите. Това е явен **конфликт на интереси**, следствията от който се отразяват крайно негативно върху цялата дейност на БАН.

Може да се мисли за различни варианти за разрешаване на този ключов проблем в управлението на академията, без да се влиза в противоречие с чл. 5 ал. (3) от Закона за БАН. Например:

Вариант 1: ОС на БАН избира временна Изборна колегия, която включва, както членове на събранието, без директори на ПНЗ, така и изявени учени от БАН, вкл. членове на САЧК, а също (възможно) и представител на настоятелството. Изборната колегия работи по правила утвърдени от ОС.

Вариант 2 : Директорите, членове на ОС, не участват в избора на УС, вкл. на научните секретари и на председателя на БАН.

Вариант 3: Директорите на постоянните научни звена не могат да бъдат членове на Общото събрание на БАН.

Вариант: Предлаганата във Вариант 1. изборна колегия избира само председателя на БАН. Същевременно в Устава се добавят клаузи, ограничаващи участието на членовете

на УС, включително научните секретари, в процедурата по избор на директор от тяхното ПНЗ, виж предлаганите добавки по-долу към чл. 30 (2).

В 8-то ОС на БАН са избрани **31** от директорите (заемащи поста в момента на избора) на 42-та академични института. Освен, че избират УС и председателя на БАН, те съставят и над **40%** от членовете на комисиите към ОС (допуска се участие в повече от една комисия). На практика ОС на БАН изпълнява ролята на неявен "директорски съвет" към БАН, но с пълномощия далеч надхвърлящи предоставените на директорите в **чл. 42** на Устава.

В действителност, нищо не пречи на председателя на БАН да взаимодейства оперативно по всеки конкретен въпрос пряко с всеки отделен директор (както и сега взаимодейства с тези от тях, които не са членове на ОС на БАН), или общо с всички директори на ПНЗ, но строго в рамките на разписаните в Устава техни правомощия, без да се отнемат пълномощия на ОС на БАН.

Чл. 14. (4) Мандатът на членовете на Общото събрание е четиригодишен. Представителите на ПНЗ в Общото събрание на БАН могат да бъдат избирани за не повече от два мандата.

Мотивировка: Мандатността ще позволи участието на по-голям кръг активни учени в работата на ОС на БАН. Прави впечатление, че в момента по-малко от **1/4** от членовете на ОС притежават научната степен "доктор на науките" (дн), което означава, че най-изявените учени в БАН са слабо представени в основния ръководен орган на академията. Например, нито един от 5-мата представители на ПНЗ (вкл. настоящ директор с 3-ти мандат в ОС и бивш, сега зам. директор, с 4-ти мандат), не е доктор на науките (един от 5-мата погрешно фигурира в списъка на сайта на БАН като "дн"). В същото време в института има 5-ма хабилитирани доктори на науките на възраст под 60 години.

Чл. 14. (5) Председателят, заместник-председателите и главният научен секретар на БАН по право са членове на Общото събрание. Другите членове на УС не могат да бъдат **включвани в състава членове** на ОС на БАН.

Нова алинея (6): Председателите на отделенията на САЧК или други избрани техни членове могат да участват в заседанията на ОС на БАН с право на съвещателен глас.

Чл. 16. (1) Общото събрание на БАН:

1. определя броя, избира и освобождава членовете на Управителния съвет на БАН и осъществява контрол върху дейността на Управителния съвет;

5. **по съгласувано предложение на председателя на БАН с членовете на Общото събрание на БАН от съответното изследователско направление**, избира и освобождава научните секретари по направления на БАН;

Мотивировка: предложената да отпадне част от т. 5 е заменена с по-подробно описание на процедурата в **чл. 22** по-долу.

Чл. 16. (1) Общото събрание на БАН:

Нова т.: Представителите в ОС на БАН на всяко ПНЗ са задължени да информират

колегите си от звеното за всички по-важни обсъждания и решения на ОС на БАН, както и да отчитат ежегодно дейността си пред Общото събрание на учените в звеното.

Чл. 22. (2) За членове на основния състав на Управителния съвет се избират за срок от четири години **асоциирани, хабилитирани учени, действителни и дописни членове на БАН, академици и член-кореспонденти**, които са на основна работа в БАН, като се спазва представителността на научните направления в академията. **От ПНЗ не може да има повече от един член в основния състав на УС, включващ научните секретари на направления.**

Мотивировка: Добавката конкретизира пожелателната формулировка в досегашния текст. Настоящите научни направления в БАН са изкуствени и твърде различни по броя на включените в тях институти и е възможно да отпаднат при бъдеща структурна промяна.

Чл. 22. (6) Директори и заместник директори на самостоятелни звена не могат да бъдат членове на Управителния съвет на БАН.

Нова алинея: Кандидатурите за членове на Управителния съвет от дадено ПНЗ се предлагат от Общото събрание на учените в това ПНЗ сред учените с най-високи научни постижения, според общоприетите международни критерии и отчитайки резултатите от атестациите. Научните секретари по направления се избират от общия списък на кандидатурите, предоставени от ОСУ на ПНЗ в дадено направление.

Мотивировка: Настоящите текстове на **чл. 16 и чл. 22** не предвиждат никакви критерии към научното ниво на членовете на УС. На практика кандидатурите за членове на УС на БАН се предлагат от дирекциите на звеното, членове на които най-често са и членове на ОС на БАН. Резултатът е, че в този основен ръководен орган на БАН попадат и учени с твърде скромни, относително нивото на дадено ПНЗ, научни постижения, подбрани единствено по критерия за лична лоялност към предложилите ги директори. Например, (предложената да отпадне) процедура за избор в **чл. 16 (1) т. 5** за втори път предостави поста научен секретар на направление в БАН на учен, заел предпоследното място по научно-изследователска дейност в последната атестация на ПНЗ сред **52** атестирани хабилитирани учени.

Чл. 23. (1) Прекратяването на членството в Управителния съвет става:

5. при напускане на БАН **и при неизпълнение на изискванията за основна работа** или при прекратяване на трудовото правоотношение с БАН на академична длъжност съгласно **§ 4** от Преходните и заключителни разпоредби на Устава .

Мотивировка: Поправката се налага поради промяната от 18.11.2019 на дефиницията на "основна работа" в §1 1.1 на Допълнителната разпоредба на Устава.

Чл. 24. (1) Управителният съвет на БАН:

7. организира периодично атестиране на самостоятелните научни звена по ред и условия, определени от Общото събрание на БАН **и контролира изпълнението му;**

11. организира създаването и поддържането на база данни за научните направления в БАН въз основа на годишните планове и отчети на самостоятелните академични звена **и на**

резултатите от периодичните атестации.

Нова т. : Управителният съвет създава и поддържа на сайта на БАН публичен регистър с информация за свободни щатни места в звената на БАН.

Мотивировка: Публична тайна е, че в много институти се пазят значителен брой незаети щатни места, които (може би само частично?) се финансират от субсидията на БАН. Това, в частност, дава възможност за увеличение на твърде ниските заплати на служителите в БАН. Същевременно, разпределението на такива допълнителни средства от дирекциите на ПНЗ не винаги е прозрачно и поради това е потенциален източник на корупция.

Всяка година се отчита със загриженост, че академията е напускана от значителен брой учени, и, че има твърде малко новопостъпили млади хора. Същевременно се отказва назначение (включително на защитили в БАН докторанти), с аргумента, че няма свободни места, даже и за временни позиции. Без информация не е възможно да се провери доколко е коректен подобен аргумент. Затова е необходим публично достъпен на сайта на БАН регистър на свободни места в звена на БАН, независимо временни или постоянни, на основата на аналогичната информация от всяко ПНЗ (виж добавката по-долу към чл. 40).

От отговор на свързан въпрос, отправен към (предишния) главен научен секретар на БАН по повод годишния отчетен доклад на БАН става ясно, че ръководството на БАН съзнава необходимостта от задълбочен анализ на кадровото състояние, за който е необходима допълнителна информация за последните години, като например, *"привлечени/напуснали млади учени, останали учени в звеното след защита на дисертация, обявени конкурси, пенсионирани служители, служители ангажирани в проекти, мерки/ стратегия за кадровото израстване в звеното и т.н."* Доколкото ни е известно и досега този анализ не е направен.

Чл. 25. (4) Председателят на БАН:

8. след изтичане на мандата или след саморазпускане на Общото събрание обявява **процедурата** и срока за избор на ново Общо събрание по правилата в чл. 14 (2);

Мотивировка: при приемане на предложената добавка към **чл. 14 (2)** отпада необходимостта председателят всеки път да определя процедурата за избор.

Чл. 30. (1) За научни секретари се избират хабилитирани учени на основна работа в БАН за срок от четири години.

(2) Научните секретари подпомагат председателя и главния научен секретар в оперативното управление на БАН и отговарят за спазването на Устава на БАН и академичните нормативни документи във всички ПНЗ към съответното направление.

Мотивировка: Правомощията и задълженията на научните секретари са формулирани твърде общо. Предлаганата добавка се налага и заради непоследователната политика на УС при неизпълнение на Устава от директори на ПНЗ. Така, например, съгласно протокол на УС от 2019 г., по доклад на един от научните секретари УС е взел решение на директор на ПНЗ да бъде наложена административна санкция, заради направен избор за заемане на длъжността „професор“ след навършване на пенсионната възраст, признато за нарушение на **§ 4 на** Преходните и заключителни разпоредби на Устава на БАН. Сред гласувалите това решение е друг научен секретар, лично участвал, като член на НС на своето ПНЗ, в 3 такива професорски избора. За тези случаи и, в частност, за най-скандалния от тях, беше

уведомен и лично председателят на БАН, но нямаше никакви санкции за нарушителя директор, а въпросният научен секретар бе даже преизбран за втори мандат.

Нова алинея: Членовете на УС (включително научният секретар на направление) от ПНЗ, могат да участват в процедурата по избор на директор на същото ПНЗ единствено в качеството си на членове на ОСУ на ПНЗ, в заседанието, определящо подреждането на кандидатите в конкурса.

Коментар: Това, в частност, означава, че такива членове на УС (включително научен секретар на направление) не могат да бъдат членове на експертната комисия за конкурса, не участват в обсъждането и утвърждаването на състава и в УС, както и в обсъждането и окончателния избор в УС.

Мотивировка. Правомощията на научните секретари не са изрично регламентирани в "Правилата за провеждане на избор на директори на самостоятелни звена на БАН", макар че ролята им при тези избори е ключова. На практика научният секретар предлага на УС състава на експертната комисия при избора на директор на ПНЗ от направлението, включително на своето ПНЗ, и самият той е член на тази комисия. Правилата единствено забраняват участието на членове на експертната комисия в избора в УС, но становището на експертната комисия най-често предопределя този избор. Това е пример на явния конфликт на интереси, споменат в коментара по-горе към чл. 14. Така, например, научен секретар на направление осигури избирането за директор на своето ПНЗ на зам.-директор, предложил от своя страна (заедно с директора, в качеството им на представители на това ПНЗ в ОС на БАН), кандидатурата му за поста научен секретар. Избраният по тази схема ("аз на теб, ти на мен") доцент беше предпочетен от УС пред другия кандидат в конкурса - професор, доктор на науките.

Чл. 31. Предсрочното прекратяване на мандата на научните секретари става по предложение на председателя на БАН **по реда на избирането**, или по предложение на най-малко 2/3 от членовете на Общото събрание от съответното направление, при условията и по реда на чл. 26., или при прекратяване на трудовото им правоотношение с БАН **на академична длъжност**.

Мотивировка: Текстът в червено отпада при отпадане на т.5 в чл. 16 (1).

Добавката се налага заради новата дефиниция на "основна работа".

Чл. 35. (1) Общото събрание на учените включва всички лица на основна работа в постоянното научно звено, заемащи академична длъжност или притежаващи научна степен, като **академиците и член-кореспондентите са членове на Общото събрание на учените до навършване на 70 години, а професорите и доцентите - до навършване, съответно, на 68 и 67 години. Нехабилитираните учени преустановяват участието си в ОСУ след навършване на 65 години.**

Мотивировка: Добавката в чл. 35 установяваща пределна възраст за членство в Общото събрание на учените на ПНЗ е аналогична на ограничението по възраст за членовете на Общото събрание на БАН в чл. 14 (3). Тя е съгласувана с алинеи (2) и (4) в § 4 от Преходните и заключителни разпоредби на Устава и чл. 8, ал. (1) от Закона на БАН, но е независима от тях, тъй като засяга различни аспекти на дейността на учените. В това има

смисъл, защото, от една страна, след време пределните възрасти за прекратяване на трудовото правоотношение биха могли да се вдигнат. От друга страна, от години § 4 от ПЗР на Устава не се спазва в някои институти (или се прилага избирателно, по ненаучни критерии). Това се признава от ръководството на БАН за нарушение, даже има нарочно решение на УС от 28.02.2019, но доскоро то беше (а в някои случаи все така остава) без никакви последствия - нито за директорите-нарушители, нито за легитимността на членството в ОСУ на хората, които са на основна работа на академичните си длъжности в нарушение на Устава. Публична тайна е, че такива служители са силно зависими от дирекциите на институтите и в резултат тяхното участие с глас в ОСУ води до неправомерно засилване на властта на директорите и маргинализиране на ОСУ - на хартия независим орган на управление.

Същевременно, с предлаганите по-долу добавки в **чл. 61**, се запазва възможността за участие в работата на ОСУ със съвещателен глас на все още активни учени над пределната по Устава възраст.

Добавката към **Чл. 35** се налага и поради новата дефиниция на "основна работа" в §1 1.1 на Допълнителната разпоредба от 18.11.2019, която допуска нееднозначно тълкуване за членството в ОСУ на пенсионирани хабилитирани учени, преназначени след пенсионирането си като специалисти на пълно работно време. В някои институти такива лица вече по право са членове на ОСУ, включително доценти и професори на възраст над 70 г. Няма нищо лошо ценни кадри да бъдат задържани по-дълго на работа, но, за съжаление, решението да бъдат или не преназначени пенсионирани служители (а в първия случай - дали на пълно или непълно работно време, отразяващо се на членството им в ОСУ), често няма нищо общо с професионалните им качества, а най-вече осигурява контролирания от директора вот в ОСУ. Би трябвало подобни преназначения да се правят регламентирано на базата на научната активност, например, за периода на последните 3 години преди пенсионирането.

Чл. 35. (2) Общото събрание на учените избира свой председател за срок от четири години. Той не може да бъде избран за повече от два последователни мандата на тази длъжност в едно и също ПНЗ.

Чл. 36. Общото събрание на учените:

2. избира и отзовава своите представители в Общото събрание на БАН; избира и предлага на ОС на БАН кандидатури за членове на Управителния съвет на БАН, включително кандидатури за научни секретари на направлението в БАН сред учените от ПНЗ с най-високи постижения, според общоприетите международни критерии и отчитайки резултатите от атестациите.

3. избира, променя и допълва състава на научния съвет на постоянното научно звено, като отчита представителността на научните области в ПНЗ.

Нова т. 6: Контролът върху спазването на Правилника за дейността на постоянното научно звено се възлага на председателя на Общото събрание на учените.

Чл. 37. (2) Списъчният състав на общото събрание на учените не може да се редуцира с повече от една пета, като се редуцират само членовете, които се намират в чужбина,

отсъствуват поради болест или им е разрешен продължителен отпуск. [Председателят на ОСУ предоставя заедно с обявата за заседанието и актуален списък на състава на ОСУ, които се публикуват на сайта на ПНЗ.](#)

Чл. 38. (2) За членове на научния съвет се избират доктори на науките, хабилитирани учени, член-кореспонденти (**дописни членове**) и академици (**действителни членове**). [Хабилитираните доктори на науките на академична длъжност на основна работа в ПНЗ са по право членове на научния съвет на звеното.](#) Директорът е по право член на научния съвет. **но не може да бъде негов председател.** Директорът и заместник директорите не могат да заемат длъжността председател на Научния съвет.

Мотивировка: Предлаганата добавка ще допринесе за по-високото научно ниво на научните съвети и ще намали възможностите за манипулирани избори. Не е нормално в НС на ПНЗ да има само 1 доктор на науките под 71 години, а същевременно извън съвета да са всичките (5) хабилитирани доктори на науките на възраст под 60 години.

Нова т. 2: [Списъкът на членовете на научния съвет е придружен с унифицирани данни за научните постижения на всеки от тях, публично достъпни на сайта на ПНЗ.](#)

Пример: информацията за членовете на научния съвет на Института по физика на твърдото тяло: <http://www.issp.bas.bg/structure/scientific-council/>

Чл. 38. (3) Броят на членовете на научния съвет на института не може да бъде по-малък от 15, а на централната лаборатория - по-малък от 11. Общият брой на членовете не може да надвишава 25 души. Броят на членовете, които не са на основна работа в постоянното научно звено [и/или чиято възраст надхвърля максимално допустимата пенсионна възраст съгласно § 4 от Преходните и заключителни разпоредби на този Устав,](#) не може да надвишава една трета от общия брой на членовете на научния съвет.

Мотивировка: Мотивите са същите, както по-горе за **чл. 35**. С лобистката поправка на дефиницията на "основна работа" на практика се заобикаля **§ 4** от ПЗР на Устава и се обезсмисля ограничението до 1/3 за броя на външните членове, тъй като хабилитирани лица в пенсионна възраст, преназначени като специалисти на пълен щат, вече се считат за вътрешни членове на НС. Така, докато по-рано почти половината от НС на институт в БАН беше на пенсионна възраст в нарушение на **§ 4** от ПЗР на Устава, сега това съотношение е напълно законно. Резултатът и преди и сега е напълно зависим от дирекцията научен съвет, включващ и членове, които по разбираеми причини имат твърде скромни приноси към научната продукция на звеното, а същевременно блокират академичното израстване на активни по-млади колеги.

Ограничение на възрастта, аналогично на предлаганото тук за вътрешните членове на НС, има, например, за всички членове на Учредителните НС при създаване на ПНЗ в Допълнителната разпоредба на "ПРАВИЛА за изпълнение на решения на Общото събрание на БАН относно извършване на структурни промени в БАН и преустройство на нейни самостоятелни научни звена": *§ 2. Членове на ЕК, АК и на УНС не могат да бъдат учени, навършили пенсионна възраст, съгласно чл.8 , ал.1 от Закона на БАН и чл.328, ал.1, т.10 от КТ.)*

Чл. 39.

Нова алинея (3): Научният съвет отчита ежегодно дейността си пред Общото събрание на учените на ПНЗ.

Нова (4): Часът, датата и дневният ред на заседанията на НС се обявяват предварително на сайта на ПНЗ, няколко дена преди датата на провеждането им,

Чл. 40. (1) Научният съвет

т. 9. взема решения за обявяване на конкурси за заемане на академични длъжности по предложение на ръководителите на структурните/първичните научни звена в ПНЗ и прави предложения за освобождаване на лица заемащи академични длъжности.

Мотивировка : Това уточнение (както и добавката към чл. 46 по-долу), предполага и промяна на чл. 11 и 12 от "Правилника за приложение на ЗРСРБ в БАН", виж по-подробната аргументация в придружаващия текст с предложения за промени в този Правилник.

Нова т. 14: Научният съвет създава и поддържа публична страница на сайта на ПНЗ с основна информация (срок на изпълнение, участници, ръководител, финансиране и т.н.) за всички договори, изпълнявани от служителите на звеното.

Мотивировка : предлаганата добавка е съществено условие за прозрачност на договорите, изпълнявани в БАН.

Нова т. 15 : Научният съвет създава и редовно обновява публичен регистър на учените, изпълняващи минималните национални изисквания по закона ЗРАСРБ, допълнителните изисквания по тях на БАН и на звеното, и преминали атестации за съответните академични длъжности.

Мотивировка: предлаганата добавка е съществено условие за прозрачност на кадровата политика на ръководствата на академичните институти.

Нова т. 16 : Научният съвет създава и поддържа публичен регистър на сайта на ПНЗ с информация за свободни щатни места в даденото ПНЗ.

Чл. 40. (4) Заседанията на научния съвет са публични, освен когато законът предвижда друго. Решенията на Научния съвет се публикуват на сайта на ПНЗ в срок от 1 седмица след съответното заседание.

Чл. 42. (3) Директорът се избира от Управителния съвет на БАН за срок от четири години. След първите две години Управителният съвет на БАН прави преглед на дейността на директора по Правилата за избора му.

Чл. 43. (1) Предсрочното прекратяване на мандата на директора става:

Нова т. 6: при доказани системни нарушения на законите, Устава и правилниците на БАН.

Мотивировка: Автономията на ПНЗ, на практика разбира се като автономия на ръководствата им, създава, особено след закриването на специализираните съвети и ВАК, реални възможности за злоупотреба с неограничена и неконтролируема от никого власт на директорите. Вътрешните одити са формални, редки и без последствия, даже при констатирани сериозни нарушения.

Чл. 43. (2) Решение по т. 2, 3 и 6 на ал. 1 се взема от Управителния съвет.

Чл. 45. (5) Заместник-директорите и научният секретар на постоянното научно звено, могат да заемат една и съща длъжност за не повече от два последователни срока. Те могат да бъдат утвърдени на длъжността за съответния срок само преди навършване на 65г. възраст, а за академиците и член-кореспондентите – на 70г. възраст. Назначаване на навършили тези възрасти заместник-директори като изпълняващи длъжността (и.д.) се допуска еднократно и само временно, за срок от 1 месец.

Мотивировка: В настоящия текст на този член има вратичка, която позволява като изпълняващи длъжността зам.-директори да бъдат назначавани за неопределени периоди от време учени, надхвърлили ограничението по възраст. Например, в ПНЗ доцент на възраст 71 години започна преди година третия си мандат на длъжност зам. директор, като в последните два е изпълняващ длъжността (и.д.).

Нова алинея (7): Директорът, заместник директорите и пом. директорите подават публични декларации за доходите си всяка година при приемане на годишния отчет на звеното от Общото събрание на учените. След приключване на мандата на директора на всяко ПНЗ се извършва вътрешен академичен одит.

Чл. 46. (2) Ръководител на научно структурно звено (лаборатория, департамент) в постоянното научно звено може да бъде доктор на науките или хабилитиран учен на основна работа в звеното. Той се избира от научния съвет за срок четири години по предложение на членовете на научния съвет и/или на учените от структурното звено. Той може да бъде утвърден на длъжността за този срок само преди навършване на 65г. а за академиците и член-кореспондентите – преди навършване на 70г. възраст, като запазва поста си до края на мандата от 4 години. Ръководителят на НСЗ в ПНЗ не може да бъде избран за повече от два последователни мандата на тази длъжност в едно и също ПНЗ.

Нова (3): Ръководителите на научни структурни звена в постоянното научно звено правят предложения за обявяване на конкурси за заемане на академични длъжности след успешно проведени атестации за съответните длъжности на учени от звеното.

Нова (4): Ръководителите на научни структурни звена в постоянното научно звено, които не са членове на научния съвет могат да участват в заседанията на съвета с консултативен глас.

Коментар: Тук и в добавката към чл. 40 (1) т.9 се имат се предвид първични звена - лаборатории, департаменти, в отличие от съществуващите в някои институти по-големи структурни звена - научни направления и др.

Чл. 50

Нова ал (6): Събранието на академиците и член-кореспондентите на БАН може да избира членове със статут "асоцииран член на САЧК към БАН". За асоциирани членове на САЧК се избират български граждани - учени и творци на изкуството, пребиваващи или работещи постоянно в чужбина. Изискванията към тях са да имат важни научни, научно-приложни или творчески постижения, получили международна популярност и признание, както и да имат редовни професионални, научни, респ. творчески, контакти с институти на БАН, университети или културни институции в страната. Те могат да участват в заседанията на САЧК с право на съвещателен и консултативен глас.

Коментар: Във връзка с тази добавка е взето мнението на отдел "Правна дейност" на БАН - администрация. Становището им е, че *"няма законова пречка за учредяване на статут на "асоцииран член на САЧК" със съвещателни и консултативни функции при вземане на решения"*.

Чл. 52. Академици (действителни членове) и член-кореспонденти (дописни членове) се избират с конкурс, който се обявява веднъж на две години по определени клонове области на науката.

Чл. 58. (1) Дейността на учените в БАН се оценява периодично по критерии и методика, утвърдени от Общото събрание на академията, допълнени съобразно научната област от научния съвет на постоянното научно звено по процедура, определена в правилника по чл. 36, т. 1 от този Устав. Нехабилитираните учени се атестират на всеки 3 години, а хабилитираните - на всеки 5 години.

Мотивировка: неопределеният срок - "периодично" оценяване би трябвало да се уточни, предлаганите срокове са примерни. В противен случай атестация може да не се прави и 7 години, какъвто пример има в ПНЗ. Не е регламентирано и кой следи за навременното провеждане на атестациите на постоянните научни звена - може би това трябва да се вмени на УС, както в предлаганите по-горе добавки в **Чл. 24. (1) т. 7. и 11.**

Нова: Резултатите от атестацията се обявяват публично на сайта на звеното и се вземат предвид при избори за Научен съвет, на представители в Общото събрание на БАН, както и при определяне на кандидатурите за членове на Управителния съвет на БАН.

Чл. 61. (1) След пенсионирането си академиците (действителните членове) и член-кореспондентите (дописните членове) в БАН могат да продължат да участват в научната работа и в подготовката на кадри в научното звено, в което са работили, без да заемат щатно място.

Академиците и член-кореспондентите могат да работят на щатна длъжност в БАН до навършването на 70-годишна възраст, след което на тях се запазват условия за научна дейност и подготовка на научни кадри в научното звено, в което са работили. Те могат да участват в заседания на ОСУ на ПНЗ и на съответното научно структурно звено с право на съвещателен глас. Наред с това, като нещатни сътрудници на съответните научни звена, те се ползват със същите права и задължения като щатния състав на института: могат да бъдат изпълнители или ръководители на различни договори по научни проекти, да участват в изследователски и внедрителски колективи, да ръководят докторанти и дипломанти, както и да ползват помещение и материалната база на института.

Чл. 61. (2) След пенсионирането си докторите на науките и хабилитираните учени в БАН могат с решение на Научния съвет да продължат да участват в научната работа и в подготовката на кадри в научното звено в което са работили, без да заемат щатно място. Те могат да участват в заседания на ОСУ на ПНЗ и на съответното научно структурно звено с право на съвещателен глас. Наред с това, като нещатни сътрудници на съответните научни звена, те се ползват със същите права и задължения като щатния състав на института: могат да бъдат изпълнители или ръководители на различни договори по научни проекти, да участват в изследователски и внедрителски колективи, да ръководят докторанти и дипломанти, както и да ползват помещение и материалната база на института.

Мотивировка: Досегашните текстове на ал. 61 ал. (1), (2) са твърде общи и на практика не

гарантират пълноценната изследователска дейност на изброените учени.
По-подробните формулировки тук са взети от текста с предложения на САЧК от 2013 г.

Може би е уместно да се възприеме терминът "Емеритус" за пенсионираните учени в категориите описани в чл. 61. (1), (2). Това би унифицирало и улеснило издаването на различни сертификати за принадлежност към даден институт, често изисквано при научни посещения в чужди научни институции. Терминът би могъл да бъде въведен в чл. 61, заедно със задължение на директорите да предоставят при поискване подобни удостоверения.

Чл. 61. (3) След пенсионирането си докторите на науките, хабилитираните учени в БАН, член-кореспондентите (дописните членове), академиците (действителните членове) в БАН остават членове на Научния съвет до края на мандата му при условие, че не се нарушават изискванията на чл. 38, ал. 3. В случай, че се нарушават условията в чл. 38 (3), те могат да участват в работата на Научния съвет с право на съвещателен глас.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 7. (Досегашен 4 - 19 юли 2010г.) **Контролът върху** изпълнението на този Устав се възлага на председателя на БАН.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§1. По смисъла на този Устав, „на основна работа” са:

1.1. (Изм. – 18.11.2019 г.) Всички учени, които работят на пълно работно време в СНЗ или чието работно време временно е намалено, поради участие в проекти, изпълнявани от съответното научно звено;

Коментар: Новата дефиниция на "основна работа", замислена с цел да се отстрани съществуващо противоречие с чл. 35, засягащо асистентите на срочен договор, всъщност засяга далеч по-широка категория лица, както беше коментирано по-горе. Това налага или прецизиране на формулировката от 2019, или преразглеждане на всички постановки в Устава на БАН, както и на всякакви академични и институтски правилници, в които терминът се появява без допълнителни възрастови ограничения (например, чл. 31, 35, 38 и др.)

Стар текст:

§1. По смисъла на този Устав, „на основна работа” са:

1.1. Всички учени на безсрочен трудов договор и пълно работно време в БАН, които заемат щат, съответстващ на академичната им длъжност;

чл.-кор. Валентина Петкова и чл.-кор. Емил Нисимов, ИЯИЯЕ-БАН

vbpetkova@yahoo.com, emilnissimov6<emilnissimov6@gmail.com>

17.04.2021